

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра психології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри

 Гейко Є. В.

« 01 » серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В.ІІІ. 1.2.2. «Психологічна безпека особистості»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Психологія бізнесу та управління

(назва)

Форма навчання денна, заочна

(денна, заочна,)

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни

«Психологічна безпека особистості»

(назва навчальної дисципліни)

розроблена на основі освітньо-професійної програми _____

Психологія бізнесу та управління

(назва ОПП)

навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня

магістр

за спеціальністю

053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Строк навчання: 1 рік 4 місяців

Розробник:

Галушко Любов Ярославівна, канд. психол. наук, доцент кафедри психології та

соціальної роботи

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
психології та соціальної роботи

Протокол від « 01 » серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

Гейко Є. В
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни **«Психологічна безпека особистості»**
для студентів спеціальності 053 Психологія за другим (магістерським) рівнем
вищої освіти ОПП Психологія бізнесу та управління – ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022. 20 с.

© Галушко Л.Я., 2022 рік
© ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 4,5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна (бакалаврська програма)	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: <u>053 Психологія</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		1-й	1-2-й
Загальна кількість годин – 135		Семестр	
		II	II-III
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 3 самостійної роботи студента – 6	Освітня програма: <u>Психологія бізнесу та управління</u> (шифр і назва)	26 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
	18 год.	4 год.	
	Лабораторні		
	год.	год.	
	Самостійна робота		
	91 год.	123 год.	
	Індивідуальні завдання:		
	год.		
	Вид контролю:		
Залік		Залік	

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У процесі вивчення курсу студенти мають ознайомитися із специфікою психологічної безпеки як невід'ємної частини діяльності психолога. Засвоєння змісту матеріалу дисципліни «Психологічна безпека особистості» передбачає вивчення стану її захищеності від впливів, що здатні всупереч волі та бажанню людини змінювати її психічний стан і психологічні характеристики, модифікувати її поведінку та обмежувати свобод вибору тощо.

Основною **метою** курсу є оволодіння студентами теоретико - методологічними основами психологічної безпеки особистості, діагностика різних проявів загроз психологічній безпеці особистості та надання психологічної допомоги населенню по подоланню негативних впливів оточуючого середовища.

Завдання вивчення дисципліни: визначити сучасне розуміння психологічної безпеки особистості; виділити загрози цьому виду безпеки людини та їх головні джерела; описати способи збереження психологічної безпеки особистості.

. У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

І.К.: Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні	спеціальні (фахові)
ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях.	СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології.
ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність).	СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності.
ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми.	СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.
ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів).	
ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо.	
ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	

	<p>СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК 10.Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.</p>
--	---

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

- ПР 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
- ПР 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах.
- ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності
- ПР 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання.

Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.

Поняття «психологічна безпека», основні категорії «психологічної безпеки». Розглянути історію становлення дисципліни психологія безпеки. Міждисциплінарні зв'язки «Психологічної безпеки особистості». Методи дослідження дисципліни «Психологічна безпека особистості».

Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.

Психологічні механізми захисту: раціоналізація, витіснення, забування, проекція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублімація. Структура захисного механізму та його компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий. Фактори психологічної стійкості суб'єкту діяльності: соціальні та особистісні; ознаки психологічної стійкості; індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму.

Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості

Організаційна досконалість, стійкість. Психологічний клімат команди (колективу). Профілактика, заохочення, поради, референтне оточення. Внутрішні передумови безпечної поведінки особистості: переконання, установки, 5 стереотипи, індивідуальні стратегії досягнення стану безпеки.

Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості

Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.

Соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки, позитивне мислення, запобігання небезпеки, вольові зусилля, регуляція емоційного реагування, захист ідентичності, самореалізація, копінг - стратегії, гумор. Аутотренінг.

Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.

Структурні компоненти інформаційно-психологічної безпеки. Джерела, засоби впливу на особистість. Фактори маніпуляції свідомістю: політичні, соціально-економічні, соціально-психологічні. Способи негативного впливу на особистість: Інтернет, реклама, дискурс, кіно, експресивна мова, соціальне оточення. Зміна образної картини світу: порушення ідентичності, неадекватність самооцінки, втрата самоконтролю, зміна рольової поведінки, викривлення структури цілей. Інтернет- залежність як різновид адиктивної поведінки. Соціальні мережі и особистісна небезпека. Збереження ідентичності в соціальних мережах. Психотерапевтична допомога особистості в критичних ситуаціях.

Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.

Функціональні стани суб'єкта діяльності як фактор безпечної трудової діяльності. Динаміка працездатності і стомлення. Праксичні стани. Монотонія, нервово - психічне напруження, стрес та тривожність як фактори травматизму. Методи дослідження праксичних станів. Створення психологічного настрою на безпеку; стимуляція та навчання безпечної діяльності; правила та інструкції як засіб попередження небезпеки; психологічний вплив сенсорно-перцептивної інформації на безпеку; роль усвідомлення небезпеки; аналіз нещасних випадків як спосіб боротьби з небезпекою. Організація режиму праці та відпочинку

Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.

Загрози економічної безпеки: безробіття, криміналізація економіки, погіршення природного середовища, зростання захворювань; форс-мажорні обставини задоволення потреб. Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості: об'єктивні, суб'єктивні, потенційні, реальні, уявні. Деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки: звуження кола інтересів, відмова від активного економічної поведінки, невпевненість у майбутньому, роздратування та агресивність.

Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Сучасні підходи до визначення психологічної безпеки особистості. Базова модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду

діяльності. Трансформація базової моделі психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності під впливом вітальних подій.

Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.

Поняття «освітнє середовище». Специфіка психологічної безпеки в освітньому середовищі. Превентивний підхід в освітньому процесі. Класифікація загроз психологічній безпеці в освітньому середовищі. Загрози освітньому процесу. Стратегії розв'язання конфліктів в освітньому середовищі. Особливості маніпулятивної поведінки у процесі психолого-педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		Л	П	с. р.		л	П	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання.								
Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	14	2	2	10	12	2		10
Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	14	2	2	10	12		2	10
Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	16	4	2	10	15	2		13
<i>Разом за модуль / розділ I:</i>	44	8	6	30	39	4	2	33
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості								
Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	16	4	2	10	15			15
Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	14	2	2	10	15			15
Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	14	2	2	10	15			15
Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	14	2	2	10	15			15

Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	16	4	2	10	19	2	2	15
Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	17	4	2	11	17	2		15
Разом за Розділом 2:	91	18	12	61	96	4	2	90
Усього годин	135	26	18	91	135	8	4	123

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	2
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	4
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	4
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	2
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	2
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	2
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	4
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	4
	Разом	26

4.1.2 заочна форма навчання

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	2
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	2
	Разом	8

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	2
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	2
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	2
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	2
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	2
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	2
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	2
	Разом	18

4.2.2. заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	
	Разом	4

4.3. Теми лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання – не передбачено

4.3.2 заочна форма навчання – не передбачено

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів (цей вид роботи здійснюється здобувачем за бажанням);
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних контрольних робіт;
- підготовка до екзамену (I та II навчальний семестр).

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання. Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).

- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі, в електронній бібліотеці або на інтернет-ресурсах) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття <https://cusu.edu.ua/ua/bibliorafichna-informatsiia/pravila-skladannya-spisku-literaturi>

При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття. • Прочитайте ці розділи.

- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.

- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти (користуючись переліком основних понять до кожної теми).

- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. • Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли.

З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.

- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на контрольні питання до теми.

Конспектування (опрацювання) першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.

- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).

- Складіть план (простий або складний).

- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.

- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.

- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль І. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		

1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання. Навести приклади використання методів дослідження у межах галузі «Психологічна безпека особистості».	10
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності. Навести приклади використання психологічних механізмів захисту, пояснити їх сенс та функції у кожному запропонованому випадку.	10
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості. Діагностика характерологічних особливостей особистості у процесі роботи над тестом Леонгарда-Шмішека. Скласти власну психологічну характеристику на основі отриманих даних.	10
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції. Проаналізувати соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки. Привести приклади використання стратегій і методів психічної саморегуляції.	10
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості. Розкрити сучасні підходи щодо надання психотерапевтичної допомоги в критичних ситуаціях з метою забезпечення інформаційної безпеки особистості (реферат)	10
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності. Написати есе щодо проблеми соціальної відповідальності за результати майбутньої професійної діяльності в контексті суспільної безпеки.	10
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	10
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності. Проаналізувати наукову працю «Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник / І. І. Приходько. Х. : НАНГУ, 2017. 76 с.»	10
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі. «Особливості організації превентивного освітнього середовища» «Особливості та специфіка освітнього середовища як фактору психологічної безпеки особистості» (презентація)	11
	Разом	91

4.4.2. заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		

1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання. Навести приклади використання методів дослідження у межах галузі «Психологічна безпека особистості».	10
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності. Навести приклади використання психологічних механізмів захисту, пояснити їх сенс та функції у кожному запропонованому випадку.	10
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості. Діагностика характерологічних особливостей особистості у процесі роботи над тестом Леонгарда-Шмішека. Скласти власну психологічну характеристику на основі отриманих даних.	13
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції. Проаналізувати соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки. Привести приклади використання стратегій і методів психічної саморегуляції.	15
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості. Розкрити сучасні підходи щодо надання психотерапевтичної допомоги в критичних ситуаціях з метою забезпечення інформаційної безпеки особистості (реферат)	15
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності. Написати есе щодо проблеми соціальної відповідальності за результати майбутньої професійної діяльності в контексті суспільної безпеки.	15
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	15
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності. Проаналізувати наукову працю «Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник / І. І. Приходько. Х. : НАНГУ, 2017. 76 с.»	15
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі. «Особливості організації превентивного освітнього середовища» «Особливості та специфіка освітнього середовища як фактору психологічної безпеки особистості» (презентація)	15
	Разом	123

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання *не передбачено*

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «**Психологічна безпека особистості**» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (практичні завдання – проведення психокорекційного процесу).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання реальних ситуацій діагностичного обстеження;
- мозковий штурм;

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- усне рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- залік;
- презентації результатів виконаних завдань;
- виступи на наукових заходах;

У вузівській системі – це чотирьохбальна система, в якій використовуються словесні відмітки: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, а також використовують літери А, В, С, D, Fx, F.

Під час оцінювання відповідей студентів викладач повинен керуватися такими критеріями:

- 1) повнота та змістовність відповіді;
- 2) вміння відібрати суттєвий матеріал для розкриття питання;
- 3) логічність та послідовність в розкритті питання;
- 4) точність в описі фактів, викладу теорій та формулюванні понять;
- 5) вміння навести приклади, які ілюструють матеріал (особливо цінуються самостійно підібрані приклади);
- б) вміння робити висновки;

- 7) вміння стилістично та граматично вірно оформлювати відповідь;
- 8) уміння вкластися у відведений час;
- 9) вміння відповідати на додаткові запитання викладача.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно
1-34	незадовільно

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

1. Психологія безпеки у системі психологічного знання.
2. Об'єкт і предмет психології безпеки.
3. Охарактеризуйте ризикову поведінку людини. Наведіть приклади інформаційного перенавантаження.
4. Здійсніть характеристику різноманітних видів інформаційного впливу.
5. Конкретизуйте образну картину світу при негативному впливі
6. Виділіть ознаки неправди та брехні при впливі на іншу людину.
7. У чому полягає нейтралізація психологічних факторів у трудовій діяльності?
8. Які механізми регуляції поведінки людини у випадку небезпеки?
9. Дайте характеристику інформаційно-психологічних загроз особистості.
10. Дайте характеристику економічних загроз особистості.
11. Дайте характеристику поняттям: аварія, ситуація, випадок.
12. Розкрийте значення наочної інформації щодо попередження загрози.
13. Розкрийте типи ризику.
14. Які існують загрози психологічній безпеці в освітньому середовищі?
15. Види залежної поведінки.
16. Маніпулятивні аспекти поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії.
17. Охарактеризуйте засоби зміни свідомості.
18. У чому полягають стратегії досягнення безпеки особистості?
19. У чому полягають особистісні ресурси збереження ідентичності?
20. Суб'єкт та об'єкт економічної безпеки.
21. Які умови збереження економічної безпеки?
22. У чому полягає психологічний захист особистості у соціально-напруженій ситуації?
23. Дайте характеристику факторам стресостійкості.
24. Наведіть приклади зовнішніх ознак порушення впевненості людини у небезпечній ситуації.
25. Наведіть приклади ознак віктимної поведінки.
26. Наведіть приклади стимуляції безпечної діяльності.
27. Охарактеризуйте етапи предметної дії у сфері інформаційних процесів.
28. Які існують дискриптори небезпечної поведінки у натовпі?
29. Наведіть приклади віртуально-мережєвих практик, які порушують безпеку людини.
30. Розкрийте особливості психологічного захисту у діяльності психолога.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Воляннюк Н.Ю. Безпека і надійність суб'єкта праці / Н.Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін / Психологія праці. Хмельницький: ХНУ, 2013. С. 87-116. 2. Ложкін Г.В. Психологія праці : навч. посібник / Г. В. Ложкін, Н. Ю. Воляннюк, О. О. Солтик; за заг. ред. Г. В. Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013 . 191 с.
2. Лещинська О.А. Інформаційно-психологічна безпека: концепція соціокультурного імунітету: монографія. Івано-Франківськ: ПП Кузів Б.П., 2013. 144 с.
3. Лист МОН України від 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству». URL:
4. Лист МОН України від 27.06.2019 № 1/9-414 «Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок». URL: <https://drive.google.com/>
5. Пістун, І. П. Безпека життєдіяльності (Психофізіологічні аспекти): Практичні заняття. Навч. посібник / І. П. Пістун, Ю. В. Кіт. – Львів : «Афіша», 2000. 239 с.
6. Поліщук В. М. Віковий кризовий розвиток людини: від народження до дорослості : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 478 с.
7. Поліщук В.М. Вікова періодизація і вікова класифікація: феноменологія, проблеми. Особистість та історія: монографія / за ред. Н.В. Чепелевої, М.В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 209–223.
8. Приходько І. І. Розвиток і відновлення психологічної безпеки особистості у фахівців екстремальних видів діяльності [Текст]: посібник. Х. : НАНГУ, 2017. –102 с.
9. Психологічна безпека освітнього середовища: Вісник психологічної служби Київщини. Випуск 9 / за ред. Т. Л. Панченко. Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 228 с.
10. Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості [текст] : колективна монографія / О. Лазорко, Ж. Вірна, Л. Акімова [та ін.] ; за ред. Ж. Вірної. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 588 с.
11. Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір [текст] : колективна монографія / О.В. Лазорко, П.Д. Гайдучик, А.М. Лазько [та ін.] ; за ред. Ж. Вірної. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 220 с.
12. Психологія: теорія і практика: збірник наукових праць / ред.кол. : І. О. Корнієнко (гол.ред.) та ін. Мукачево : РВВ МДУ, 2019. Випуск 1 (3)'. 235 с.
13. Слюсаревський М.М. Психологічна безпека людини в онтологічному і гносеологічному вимірах. Замість післямови // Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах суспільних змін. Реферативний опис роботи / М. М. Слюсаревський, Л. А. Найдьонова, Т. М. Титаренко, В. О. Татенко, П. П. Горностай, О. М. Кочубейник, Б. П. Лазоренко. Київ : Талком, 2020. 318 с.
14. Edmondson, A.C. (2019). The fearless organisation: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth. John Wiley & Sons: New Jersey, USA

Додаткова

1. Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища : монографія / [П. П. Горностай, О. Л. Вознесенська, І. В. Грибенко та ін.] ; за наук. ред. П. П. Горностая ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 190 с.
2. Дікова-Фаворська Д. М. Шкільне насильство та перспективи формування толерантної взаємодії в освітньому середовищі [Електронний ресурс] / Д. М. Дікова-Фаворська. – Режим доступу : http://www.nbuv.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Mtpsa/2010_16/Dikova.pdf.
3. Єрмаков І.Г. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : наук.- метод. посіб. / І.Г. Єрмаков. Запоріжжя : Центріон, 2005. 640 с.

4. Кіричевська Е. В. Насильство в освітньому середовищі : діагностика, аналіз, стратегії подолання [Електронний ресурс] / Е. В. Киричевська. Режим доступу : <http://www.ukrdeti.com/firstforum/b35.html>
5. Приходько І.І. Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності (на прикладі військовослужбовців внутрішніх військ МВС України): дис... д-ра психол. наук: спец. 19.00.09. Х., 2014. 444 с.
6. Приходько, І. І. Посттравматичне зростання як компонент емпіричної трансформаційної моделі психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності / І. І. Приходько // Вісник Національного університету оборони України. 2013. Вип. 1 (32). С. 269-273.
7. Смольська Л. Психологічна безпека освітнього середовища: ефекти та перфекти. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/855-psikhologichna-bezpeka-osvitnogo-seredovishcha-efekti-ta-perfekti> (дата звернення: 31.08.2019)
8. Як реагувати на випадки насильства в сім'ї. Для адвокатів, юристів та фахівців центрів / бюро безоплатної правової допомоги // ГО «Ла СтрадаУкраїна», Київський регіональний центр безоплатної правової допомоги.

Електронні ресурси:

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. library.univ.kiev.ua (Наукова бібліотека ім.. М.Максимовича). library.vsmu.edu.ua/
5. nbuv.gov.ua (Національна бібліотека України).
6. prlu.kiev.ua (Національна Парламентська бібліотека України)
7. file/d/1Ap6C0f7v3EKdWcCAnjhe38h5TUH6p-dc/view (дата звернення: 31.08.2019).
8. show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 31.08.2019).
9. <http://www.fnimb.org>
10. <http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>
11. https://books.ndcnangu.co.ua/knigi/posibnyk_Formuvannia_vidnovlennia_PBO.pdf
12. http://psih.pp.ua/p124_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2008.html

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Центральноукраїнський державний педагогічний університет імені Володимира Винниченка

Факультет педагогіки, психології та мистецтв
Кафедра психології та соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»
В.о. завідувача кафедри

 Гейко Є. В.

« 01 » серпня 2022 року

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

В.ІІІ. 1.2.2. «Психологічна безпека особистості»

(шифр і назва навчальної дисципліни)

Рівень вищої освіти: Другий (магістерський)

Галузь знань: 05 Соціальні та поведінкові науки

(шифр, назва галузі)

Спеціальність: 053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Освітня програма Психологія бізнесу та управління

(назва)

Форма навчання заочна

(денна, заочна,)

2022 – 2023 навчальний рік

Робоча програма навчальної дисципліни

«Психологічна безпека особистості»

(назва навчальної дисципліни)

розроблена на основі освітньо-професійної програми _____

_____ Психологія бізнесу та управління

(назва ОПП)

навчального плану підготовки здобувачів вищої освіти освітнього ступеня

_____ магістр _____ за спеціальністю 053 Психологія

(шифр і назва спеціальності)

Строк навчання: 1 рік 10 місяців

Розробник:

Галушко Любов Ярославівна, канд. психол. наук, доцент кафедри психології та

соціальної роботи

(вказати авторів, їхні посади, наукові ступені та вчені звання)

Робочу програму обговорено та схвалено на засіданні кафедри
психології та соціальної роботи

Протокол від « 01 » серпня 2022 року № 1

В.о. завідувача кафедри

(підпис)

Гейко Є. В
(прізвище та ініціали)

Робоча програма навчальної дисципліни **«Психологічна безпека особистості»**
для студентів спеціальності 053 Психологія за другим (магістерським) рівнем
вищої освіти ОПП Психологія бізнесу та управління – ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022. 20 с.

© Галушко Л.Я., 2022 рік

© ЦДПУ імені В. Винниченка,
2022 рік

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

1.1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
		денна форма навчання	заочна форма навчання
Кількість кредитів 5	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u> (шифр і назва)	Нормативна (бакалаврська програма)	
Індивідуальне навчально-дослідне завдання _____ (назва)	Спеціальність: <u>053 Психологія</u> (шифр і назва)	Рік підготовки	
		1-й	1-2-й
Загальна кількість годин – 150	Освітня програма: <u>Психологія бізнесу та управління</u> (шифр і назва)	Семестр	
		II	II-III
Тижневих годин для денної форми навчання: аудиторних – 4 самостійної роботи студента – 8	Рівень вищої освіти: <u>другий (магістерський)</u>	Лекції	
		30 год.	8 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	4 год.
		Лабораторні	
		год.	год.
		Самостійна робота	
		100 год.	138 год.
		Індивідуальні завдання:	
		год.	
Вид контролю:			
<i>Залік</i>	<i>Залік</i>		

1.2. Мета та завдання навчальної дисципліни

У процесі вивчення курсу студенти мають ознайомитися із специфікою психологічної безпеки як невід'ємної частини діяльності психолога. Засвоєння змісту матеріалу дисципліни «Психологічна безпека особистості» передбачає вивчення стану її захищеності від впливів, що здатні всупереч волі та бажанню людини змінювати її психічний стан і психологічні характеристики, модифікувати її поведінку та обмежувати свобод вибору тощо.

Основною **метою** курсу є оволодіння студентами теоретико - методологічними основами психологічної безпеки особистості, діагностика різних проявів загроз психологічній безпеці особистості та надання психологічної допомоги населенню по подоланню негативних впливів оточуючого середовища.

Завдання вивчення дисципліни: визначити сучасне розуміння психологічної безпеки особистості; виділити загрози цьому виду безпеки людини та їх головні джерела; описати способи збереження психологічної безпеки особистості.

. У результаті вивчення навчальної дисципліни у студента мають бути сформовані такі **компетентності**:

І.К.: Здатність вирішувати складні завдання і проблеми у процесі навчання та професійної діяльності у галузі психології, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій і характеризується невизначеністю умов і вимог.

загальні	спеціальні (фахові)
ЗК 1. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях. ЗК 3. Здатність генерувати нові ідеї (креативність). ЗК 4. Уміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми. ЗК 6. Здатність діяти на основі етичних міркувань (мотивів). ЗК 7. Здатність діяти соціально відповідально та свідомо. ЗК 9. Здатність мотивувати людей та рухатися до спільної мети.	СК 5. Здатність організовувати та реалізовувати просвітницьку та освітню діяльність для різних категорій населення у сфері психології. СК 7. Здатність приймати фахові рішення у складних і непередбачуваних умовах, адаптуватися до нових ситуацій професійної діяльності. СК 8. Здатність оцінювати межі власної фахової компетентності та підвищувати професійну кваліфікацію.

	<p>СК 9. Здатність дотримуватися у фаховій діяльності норм професійної етики та керуватися загальнолюдськими цінностями.</p> <p>СК 10.Здатність розробляти та впроваджувати інноваційні методи психологічної допомоги клієнтам у складних життєвих ситуаціях.</p>
--	---

1.3. Очікувані програмні результати навчання:

- ПР 4. Робити психологічний прогноз щодо розвитку особистості, груп, організацій.
- ПР 7. Доступно і аргументовано представляти результати досліджень у писемній та усній формах.
- ПР 9. Вирішувати етичні дилеми з опорою на норми закону, етичні принципи та загальнолюдські цінності.
- ПР 10. Здійснювати аналітичний пошук відповідної до сформульованої проблеми наукової інформації та оцінювати її за критеріями адекватності
- ПР 11. Здійснювати адаптацію та модифікацію існуючих наукових підходів і методів до конкретних ситуацій професійної діяльності.

2. ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання.

Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.

Поняття «психологічна безпека», основні категорії «психологічної безпеки». Розглянути історію становлення дисципліни психологія безпеки. Міждисциплінарні зв'язки «Психологічної безпеки особистості». Методи дослідження дисципліни «Психологічна безпека особистості».

Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.

Психологічні механізми захисту: раціоналізація, витіснення, забування, проєкція, регресія, заміщення, ідентифікація, ізоляція, реактивні утворення, сублімація. Структура захисного механізму та його компоненти: когнітивний, емоційний, поведінковий. Фактори психологічної стійкості суб'єкту діяльності: соціальні та особистісні; ознаки психологічної стійкості; індивідуальні особливості нестійкої поведінки, схильність до нещасних випадків та травматизму.

Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості

Організаційна досконалість, стійкість. Психологічний клімат команди (колективу). Профілактика, заохочення, поради, референтне оточення. Внутрішні передумови безпечної поведінки особистості: переконання, установки, 5 стереотипи, індивідуальні стратегії досягнення стану безпеки.

Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості

Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.

Соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки, позитивне мислення, запобігання небезпеки, вольові зусилля, регуляція емоційного реагування, захист ідентичності, самореалізація, копінг - стратегії, гумор. Аутотренінг.

Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.

Структурні компоненти інформаційно-психологічної безпеки. Джерела, засоби впливу на особистість. Фактори маніпуляції свідомістю: політичні, соціально-економічні, соціально-психологічні. Способи негативного впливу на особистість: Інтернет, реклама, дискурс, кіно, експресивна мова, соціальне оточення. Зміна образної картини світу: порушення ідентичності, неадекватність самооцінки, втрата самоконтролю, зміна рольової поведінки, викривлення структури цілей. Інтернет- залежність як різновид адиктивної поведінки. Соціальні мережі и особистісна небезпека. Збереження ідентичності в соціальних мережах. Психотерапевтична допомога особистості в критичних ситуаціях.

Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.

Функціональні стани суб'єкта діяльності як фактор безпечної трудової діяльності. Динаміка працездатності і стомлення. Праксичні стани. Монотонія, нервово - психічне напруження, стрес та тривожність як фактори травматизму. Методи дослідження праксичних станів. Створення психологічного настрою на безпеку; стимуляція та навчання безпечної діяльності; правила та інструкції як засіб попередження небезпеки; психологічний вплив сенсорно-перцептивної інформації на безпеку; роль усвідомлення небезпеки; аналіз нещасних випадків як спосіб боротьби з небезпекою. Організація режиму праці та відпочинку

Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.

Загрози економічної безпеки: безробіття, криміналізація економіки, погіршення природного середовища, зростання захворювань; форс-мажорні обставини задоволення потреб. Джерела та засоби негативних економічних впливів на безпеку особистості: об'єктивні, суб'єктивні, потенційні, реальні, уявні. Деструктивні наслідки впливу економічної небезпеки: звуження кола інтересів, відмова від активного економічної поведінки, невпевненість у майбутньому, роздратування та агресивність.

Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.

Сучасні підходи до визначення психологічної безпеки особистості. Базова модель психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду

діяльності. Трансформація базової моделі психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності під впливом вітальних подій.

Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.

Поняття «освітнє середовище». Специфіка психологічної безпеки в освітньому середовищі. Превентивний підхід в освітньому процесі. Класифікація загроз психологічній безпеці в освітньому середовищі. Загрози освітньому процесу. Стратегії розв'язання конфліктів в освітньому середовищі. Особливості маніпулятивної поведінки у процесі психолого-педагогічної взаємодії учасників освітнього процесу.

3. СТРУКТУРА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Назви розділів і тем	Кількість годин							
	денна форма				заочна форма			
	усього	у тому числі			усього	у тому числі		
		Л	П	с. р.		л	П	с. р.
1	2	3	4	5	6	7	8	9
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузь психологічного знання.								
Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	16	4	2	10	17	2		15
Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	16	4	2	10	17		2	15
Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	16	4	2	10	15	2		13
<i>Разом за модуль / розділ I:</i>	48	12	6	30	49	4	2	43
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості								
Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	16	4	2	10	15			15
Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	14	2	2	10	15			15
Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	18	2	2	14	15			15
Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	19	2	2	15	20			20

Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	16	4	2	10	19	2	2	15
Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	19	4	4	11	17	2		15
Разом за Розділом 2:	102	18	14	70	101	4	2	95
Усього годин	150	30	20	100	150	8	4	138

4. ОПИС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

4.1. Теми лекційних занять

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	4
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	4
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	4
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	4
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	2
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	2
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	2
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	4
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	4
	Разом	30

4.1.2 заочна форма навчання

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
-------	------------	-----------------

Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	2
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	2
	Разом	8

4.2. Теми семінарських (практичних) занять

4.2.1 денна форма навчання

4.1.1 денна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	2
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	2
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	2
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	2
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	2
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	2
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	4
	Разом	20

4.2.2. заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		
1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання.	2
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності.	
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості	
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції.	
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості.	
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності.	
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності.	2
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі.	
	Разом	4

4.3. Теми лабораторних занять

4.3.1 денна форма навчання – не передбачено

4.3.2 заочна форма навчання – не передбачено

4.4. Завдання для самостійної роботи

4.4.1 денна форма навчання

Самостійна робота є невід'ємною складовою вивчення навчальної дисципліни. Вона здійснюється за такими напрямками:

- підготовка теоретичних питань до практичних занять;
- конспектування першоджерел;
- підготовка рефератів (цей вид роботи здійснюється здобувачем за бажанням);
- виконання індивідуальних (професійно-орієнтованих) завдань;
- підготовка до підсумкових модульних контрольних робіт;
- підготовка до екзамену (I та II навчальний семестр).

Підготовка теоретичних питань до практичних занять передбачає опрацювання питань теми практичного заняття. Ці питання могли як розглядати під час лекції, так і виноситися на самостійне опрацювання. Алгоритм підготовки.

- Визначте питання для підготовки (Ви маєте розглянути усі питання, зазначені у плані практичного заняття).

- Візьміть у бібліотеці університету (читальному залі, в електронній бібліотеці або на інтернет-ресурсах) джерела, зазначені у списку основної літератури до заняття <https://cusu.edu.ua/ua/bibliorafichna-informatsiia/pravila-skladannya-spisku-literaturi>

При підборі літератури Ви можете користуватися бібліотечними каталогами (алфавітним, предметним або систематичним).

- Визначте розділи (теми або параграфи), у яких розкрито питання практичного заняття. • Прочитайте ці розділи.

- Складіть план (простий або складний) відповіді на кожне питання.

- Визначте основні поняття, які Ви повинні засвоїти (користуючись переліком основних понять до кожної теми).

- Проаналізуйте, як опрацьований матеріал пов'язаний з іншими питаннями теми. • Для кращого засвоєння та запам'ятовування матеріалу складіть короткий конспект, схеми, таблиці або графіки по прочитаному матеріалу.

- Визначте проблеми в опрацьованому матеріалі, які Ви недостатньо зрозуміли.

З цими питаннями Ви можете звернутися на консультації до викладача.

- Перевірте, як Ви засвоїли опрацьоване питання. Ви можете це зробити, відповівши на контрольні питання до теми.

Конспектування (опрацювання) першоджерел передбачає поглиблений розгляд окремих питань теми. Для конспектування можуть пропонуватися статті з фахових журналів, розділи монографій або підручників.

Алгоритм підготовки.

- Прочитайте запропоноване першоджерело.

- Правильно оформіть бібліографію першоджерела (автор, назва, вихідні дані).

- Складіть план (простий або складний).

- Для кожного пункту плану виділіть основні положення проблеми, яка висвітлюється у першоджерелі.

- Представте прочитаний текст у вигляді тез або анотації, використовуючи, при потребі, схеми, таблиці, графіки тощо.

- Для самоперевірки перекажіть статтю, використовуючи власний конспект.

Примітка: якщо ви маєте труднощі у підготовці окремих теоретичних питань або виконанні практичних завдань, ви можете звернутися за консультацією до викладача.

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль І. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		

1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання. Навести приклади використання методів дослідження у межах галузі «Психологічна безпека особистості».	10
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності. Навести приклади використання психологічних механізмів захисту, пояснити їх сенс та функції у кожному запропонованому випадку.	10
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості. Діагностика характерологічних особливостей особистості у процесі роботи над тестом Леонгарда-Шмішека. Скласти власну психологічну характеристику на основі отриманих даних.	10
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції. Проаналізувати соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки. Привести приклади використання стратегій і методів психічної саморегуляції.	10
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості. Розкрити сучасні підходи щодо надання психотерапевтичної допомоги в критичних ситуаціях з метою забезпечення інформаційної безпеки особистості (реферат)	10
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності. Написати есе щодо проблеми соціальної відповідальності за результати майбутньої професійної діяльності в контексті суспільної безпеки.	14
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	15
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності. Проаналізувати наукову працю «Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник / І. І. Приходько. Х. : НАНГУ, 2017. 76 с.»	10
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі. «Особливості організації превентивного освітнього середовища» «Особливості та специфіка освітнього середовища як фактору психологічної безпеки особистості» (презентація)	11
	Разом	100

4.4.2. заочна форма навчання

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
Змістовий модуль I. Предмет психологічної безпеки особистості як галузі психологічного знання		

1.	Тема 1. Психологічна безпека особистості як галузь психологічного знання. Навести приклади використання методів дослідження у межах галузі «Психологічна безпека особистості».	15
2.	Тема 2. Структура захисного механізму та фактори психологічної стійкості суб'єкта діяльності. Навести приклади використання психологічних механізмів захисту, пояснити їх сенс та функції у кожному запропонованому випадку.	15
3	Тема 3. Зовнішні та внутрішні загрози психологічної безпеки особистості. Діагностика характерологічних особливостей особистості у процесі роботи над тестом Леонгарда-Шмішека. Скласти власну психологічну характеристику на основі отриманих даних.	13
Змістовий модуль II. Специфіка психологічної безпеки особистості		
4	Тема 4. Стратегії і методи та прийоми психічної саморегуляції. Проаналізувати соціальні норми і ціннісні орієнтації як регулятори безпечної поведінки. Привести приклади використання стратегій і методів психічної саморегуляції.	15
5	Тема 5. Інформаційно-психологічна безпека особистості. Розкрити сучасні підходи щодо надання психотерапевтичної допомоги в критичних ситуаціях з метою забезпечення інформаційної безпеки особистості (реферат)	15
6	Тема 6. Функціональні стани суб'єкта як фактор безпечної трудової діяльності. Написати есе щодо проблеми соціальної відповідальності за результати майбутньої професійної діяльності в контексті суспільної безпеки.	15
7	Тема 7. Психологічні особливості економічної безпеки особистості.	20
8	Тема 8. Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності. Проаналізувати наукову працю «Діагностика психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності: посібник / І. І. Приходько. Х. : НАНГУ, 2017. 76 с.»	15
9	Тема 9. Практика реалізації превентивного підходу в освітньому процесі. «Особливості організації превентивного освітнього середовища» «Особливості та специфіка освітнього середовища як фактору психологічної безпеки особистості» (презентація)	15
	Разом	138

4.5. Індивідуальне навчально-дослідне завдання *не передбачено*

4.6. Методи навчання

Під час вивчення дисципліни «**Психологічна безпека особистості**» передбачено комплексне використання різноманітних методів організації та методів стимулювання і мотивації їх навчання, що сприяє розвитку творчих засад особистості майбутнього фахівця, з урахуванням індивідуальних особливостей учасників освітнього процесу.

За джерелами знань на заняттях використовуються словесні (розповідь, бесіда, лекція) та практичні методи.

За рівнем самостійної розумової діяльності використовуються проблемно-інформаційний, проектно-пошуковий, дослідницький методи.

Із метою забезпечення максимального засвоєння студентами матеріалу курсу використовуються наступні методи навчання:

1) Методи організації та здійснення навчально-пізнавальної діяльності:

- словесні (лекція-монолог, лекція-діалог, проблемна-лекція);
- наочні (презентація, демонстрування);
- практичні методи (практичні завдання – проведення психокорекційного процесу).

2) Методи стимулювання й мотивації навчально-пізнавальної діяльності:

- метод проблемного викладу матеріалу;
- моделювання реальних ситуацій діагностичного обстеження;
- мозковий штурм;

3) Методи контролю й самоконтролю за ефективністю навчально-пізнавальної діяльності:

- усного контролю;
- письмового контролю;
- самоконтролю та взаємоконтролю;
- усне рецензування відповідей.

4.7. Засоби діагностики результатів навчання здобувачів освіти.

Порядок та критерії виставлення балів

Контрольні заходи здійснюються з дотриманням вимог об'єктивності, індивідуального підходу, системності, всебічності.

Засобами оцінювання та методами демонстрування результатів навчання є:

- залік;
- презентації результатів виконаних завдань;
- виступи на наукових заходах;

У вузівській системі – це чотирьохбальна система, в якій використовуються словесні відмітки: “відмінно”, “добре”, “задовільно”, “незадовільно”, а також використовують літери А, В, С, D, Fx, F.

Під час оцінювання відповідей студентів викладач повинен керуватися такими критеріями:

- 1) повнота та змістовність відповіді;
- 2) вміння відібрати суттєвий матеріал для розкриття питання;
- 3) логічність та послідовність в розкритті питання;
- 4) точність в описі фактів, викладу теорій та формулюванні понять;
- 5) вміння навести приклади, які ілюструють матеріал (особливо цінуються самостійно підібрані приклади);
- б) вміння робити висновки;

- 7) вміння стилістично та граматично вірно оформлювати відповідь;
- 8) вміння вкластися у відведений час;
- 9) вміння відповідати на додаткові запитання викладача.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка за національною шкалою
	для заліку
90-100	відмінно
82-89	добре
74-81	
64-73	задовільно
60-63	
35-59	незадовільно
1-34	незадовільно

4.8. Перелік програмових питань для самоконтролю

1. Психологія безпеки у системі психологічного знання.
2. Об'єкт і предмет психології безпеки.
3. Охарактеризуйте ризикову поведінку людини. Наведіть приклади інформаційного перенавантаження.
4. Здійсніть характеристику різноманітних видів інформаційного впливу.
5. Конкретизуйте образну картину світу при негативному впливі
6. Виділіть ознаки неправди та брехні при впливі на іншу людину.
7. У чому полягає нейтралізація психологічних факторів у трудовій діяльності?
8. Які механізми регуляції поведінки людини у випадку небезпеки?
9. Дайте характеристику інформаційно-психологічних загроз особистості.
10. Дайте характеристику економічних загроз особистості.
11. Дайте характеристику поняттям: аварія, ситуація, випадок.
12. Розкрийте значення наочної інформації щодо попередження загрози.
13. Розкрийте типи ризику.
14. Які існують загрози психологічній безпеці в освітньому середовищі?
15. Види залежної поведінки.
16. Маніпулятивні аспекти поведінки в процесі психолого-педагогічної взаємодії.
17. Охарактеризуйте засоби зміни свідомості.
18. У чому полягають стратегії досягнення безпеки особистості?
19. У чому полягають особистісні ресурси збереження ідентичності?
20. Суб'єкт та об'єкт економічної безпеки.
21. Які умови збереження економічної безпеки?
22. У чому полягає психологічний захист особистості у соціально-напруженій ситуації?
23. Дайте характеристику факторам стресостійкості.
24. Наведіть приклади зовнішніх ознак порушення впевненості людини у небезпечній ситуації.
25. Наведіть приклади ознак віктимної поведінки.
26. Наведіть приклади стимуляції безпечної діяльності.
27. Охарактеризуйте етапи предметної дії у сфері інформаційних процесів.
28. Які існують дискриптори небезпечної поведінки у натовпі?
29. Наведіть приклади віртуально-мережєвих практик, які порушують безпеку людини.
30. Розкрийте особливості психологічного захисту у діяльності психолога.

5. НАВЧАЛЬНО-МЕТОДИЧНЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ

5.1. Рекомендована література

Основна

1. Воляннюк Н.Ю. Безпека і надійність суб'єкта праці / Н.Ю. Воляннюк, Г. В. Ложкін / Психологія праці. Хмельницький: ХНУ, 2013. С. 87-116. 2. Ложкін Г.В. Психологія праці : навч. посібник / Г. В. Ложкін, Н. Ю. Воляннюк, О. О. Солтик; за заг. ред. Г. В. Ложкіна. Хмельницький : ХНУ, 2013 . 191 с.
2. Лещинська О.А. Інформаційно-психологічна безпека: концепція соціокультурного імунітету: монографія. Івано-Франківськ: ПП Кузів Б.П., 2013. 144 с.
3. Лист МОН України від 18.05.2018 № 1/11-5480 «Методичні рекомендації щодо запобігання та протидії насильству». URL:
4. Лист МОН України від 27.06.2019 № 1/9-414 «Деякі питання щодо створення у 2019/2020 н. р. безпечного освітнього середовища, формування в дітей та учнівської молоді ціннісних життєвих навичок». URL: <https://drive.google.com/>
5. Пістун, І. П. Безпека життєдіяльності (Психофізіологічні аспекти): Практичні заняття. Навч. посібник / І. П. Пістун, Ю. В. Кіт. – Львів : «Афіша», 2000. 239 с.
6. Поліщук В. М. Віковий кризовий розвиток людини: від народження до дорослості : навчальний посібник. Суми: Університетська книга, 2020. 478 с.
7. Поліщук В.М. Вікова періодизація і вікова класифікація: феноменологія, проблеми. Особистість та історія: монографія / за ред. Н.В. Чепелевої, М.В. Папучі. Ніжин: НДУ ім. М. Гоголя, 2018. С. 209–223.
8. Приходько І. І. Розвиток і відновлення психологічної безпеки особистості у фахівців екстремальних видів діяльності [Текст]: посібник. Х. : НАНГУ, 2017. –102 с.
9. Психологічна безпека освітнього середовища: Вісник психологічної служби Київщини. Випуск 9 / за ред. Т. Л. Панченко. Біла Церква: КВНЗ КОР «Академія неперервної освіти», 2016. 228 с.
10. Психологія професійної безпеки: технології конструктивного самозбереження особистості [текст] : колективна монографія / О. Лазорко, Ж. Вірна, Л. Акімова [та ін.] ; за ред. Ж. Вірної. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 588 с.
11. Психологія професійної компетентності медичних сестер: адаптаційний вимір [текст] : колективна монографія / О.В. Лазорко, П.Д. Гайдучик, А.М. Лазько [та ін.] ; за ред. Ж. Вірної. – Луцьк : Вежа-Друк, 2015. – 220 с.
12. Психологія: теорія і практика: збірник наукових праць / ред.кол. : І. О. Корнієнко (гол.ред.) та ін. Мукачево : РВВ МДУ, 2019. Випуск 1 (3)'. 235 с.
13. Слюсаревський М.М. Психологічна безпека людини в онтологічному і гносеологічному вимірах. Замість післямови // Життєвий світ і психологічна безпека людини в умовах суспільних змін. Реферативний опис роботи / М. М. Слюсаревський, Л. А. Найдьонова, Т. М. Титаренко, В. О. Татенко, П. П. Горностай, О. М. Кочубейник, Б. П. Лазоренко. Київ : Талком, 2020. 318 с.
14. Edmondson, A.C. (2019). The fearless organisation: Creating psychological safety in the workplace for learning, innovation, and growth. John Wiley & Sons: New Jersey, USA

Додаткова

1. Динамічні процеси в малій групі: соціально-психологічний вимір освітнього середовища : монографія / [П. П. Горностай, О. Л. Вознесенська, І. В. Грибенко та ін.] ; за наук. ред. П. П. Горностая ; Національна академія педагогічних наук України, Інститут соціальної та політичної психології. – Кіровоград : Імекс-ЛТД, 2013. – 190 с.
2. Дікова-Фаворська Д. М. Шкільне насильство та перспективи формування толерантної взаємодії в освітньому середовищі [Електронний ресурс] / Д. М. Дікова-Фаворська. – Режим доступу : http://www.nbu.gov.ua/old_jrn/Soc_Gum/Mtpsa/2010_16/Dikova.pdf.
3. Єрмаков І.Г. Життєва компетентність особистості : від теорії до практики : наук.- метод. посіб. / І.Г. Єрмаков. Запоріжжя : Центріон, 2005. 640 с.

4. Кіричевська Е. В. Насильство в освітньому середовищі : діагностика, аналіз, стратегії подолання [Електронний ресурс] / Е. В. Киричевська. Режим доступу : <http://www.ukrdeti.com/firstforum/b35.html>
5. Приходько І.І. Психологічна безпека персоналу екстремальних видів діяльності (на прикладі військовослужбовців внутрішніх військ МВС України): дис... д-ра психол. наук: спец. 19.00.09. Х., 2014. 444 с.
6. Приходько, І. І. Посттравматичне зростання як компонент емпіричної трансформаційної моделі психологічної безпеки особистості фахівця екстремального виду діяльності / І. І. Приходько // Вісник Національного університету оборони України. 2013. Вип. 1 (32). С. 269-273.
7. Смольська Л. Психологічна безпека освітнього середовища: ефекти та перфекти. URL: <http://education-ua.org/ua/articles/855-psikhologichna-bezpeka-osvitnogo-seredovishcha-efekti-ta-perfekti> (дата звернення: 31.08.2019)
8. Як реагувати на випадки насильства в сім'ї. Для адвокатів, юристів та фахівців центрів / бюро безоплатної правової допомоги // ГО «Ла СтрадаУкраїна», Київський регіональний центр безоплатної правової допомоги.

Електронні ресурси:

1. Бібліотека психологічної літератури: <http://psylib.kiev.ua/>
2. Українські підручники он-лайн: <http://pidruchniki.ws/>
3. Психологічна бібліотека Псі-фактор: <http://psyfactor.org>
4. library.univ.kiev.ua (Наукова бібліотека ім. М.Максимовича). library.vsmu.edu.ua/
5. nbuv.gov.ua (Національна бібліотека України).
6. nplu.kiev.ua (Національна Парламентська бібліотека України)
7. file/d/1Ap6C0f7v3EKdWcCAnjhe38h5TUH6p-dc/view (дата звернення: 31.08.2019).
8. show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80 (дата звернення: 31.08.2019).
9. <http://www.fnimb.org>
10. <http://nsj.gov.ua/files/1448287570%D0%95%D1%82%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%BA%D0%BE%D0%B4%D0%B5%D0%BA%D1%81%20%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D0%B0.docx.pdf>
11. https://books.ndcnangu.co.ua/knigi/posibnyk_Formuvannia_vidnovlennia_PBO.pdf
12. http://psih.pp.ua/p124_%D0%BF%D1%81%D0%B8%D1%85%D0%BE%D0%BB%D0%BE%D0%B3%D1%96%D1%87%D0%BD%D0%B0_%D0%B1%D0%B5%D0%B7%D0%BF%D0%B5%D0%BA%D0%B0_%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BB%D1%8C%D0%BD%D0%B8%D0%B9_%D0%BF%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA_2008.html

6. ПОЛІТИКА ЩОДО АКАДЕМІЧНОЇ ДОБРОЧЕСНОСТІ

Політика щодо академічної доброчесності формується на основі дотримання принципів академічної доброчесності відповідно до Законів України «Про освіту», «Про вищу освіту», «Про наукову і науково-технічну діяльність», «Про авторське право і суміжні права», «Про видавничу справу», з урахуванням норм Положення «Про академічну свободу та академічну доброчесність в Центральноукраїнському державному педагогічному університеті імені Володимира Винниченка» (затверджене вченою радою, протокол №2 від 30.09.2019; №10 від 07.02.2022).